

פתרון המבחן בדני תאונות דרכים – פרופ' דניאל מור מועד א' תשס"ט

תלמידים/ות יקרים/ות :

להלן פתרון המבחן. הפתרון עומד על הנקודות שהיה מקום להתייחס במבחן. הפתרון בנוי בצורה של התייחסות לפי גורמים, ומטבע הדברים יש חזרות מסוימות. עם זאת, כל צורת פתרון אחרת מקובלת. מי שהתייחס לנקודות נוספות ככל שהן היו רלבנטיות קיבל בonus. חלק מהפתרון הרשום מטה הוא הרחבה ומי שלא עמד על קוצו של יוד לא ניזוק.

בתיא - יש להתייחס למעורבותה באירוע א- מהזווית של בעלת הרכב, מכך שנפגע בתאונת דרכים יכול לתבוע את בעלי הרכב ומתיר השימוש (בהנחה שהתירה). ב- מהזווית של בעלת הרכב שהתרשלה בתחזוקו הן בנושא הבלמים והן לגבי הגלגל שהיה קבוע חזק מדי.

דוד - יש לדון האם לדוד הייתה רשות לנהוג ברכב בעת התאונה. ברור שהיה היתר ראשוני מבתיא אך מצד שני היא הגבילה את תחום הנסיעה וציינה במפורש שלא ייסע בשטחי יהודה ושומרון. האם מתקיים הכלל שנקבע בפס"ד פחימה של ההרשאה הראשונית או שכאן יש סטייה חמורה מאוד מההרשאה של בעלת הרכב מה טעם שבתיה במפורש ציינה לא ליסוע ביו"ש. במידה ואין הרשאה ע"י בתיא יש להתייחס לנפקות העדר הכיסוי הביטוחי לנוכח סעיף 3(א) (2) לפקודת הביטוח, לעניין תחולת סעיף 7(2) לחוק הפלתי"ד ולעניין סעיף 7(5) לחוק הפלתי"ד. יש לבחון את העדר ההרשאה ביחס לדוד מול חבריו שאפשר ולא ידעו על העדר ההרשאה (אהוד וגיאבר). האם דוד רשאי להסתמך על סעיף 7(6) לחוק הפלתי"ד?

בנוסף יש לבחון את האירוע לגופו האם התאונה של דוד היא תאונת דרכים? האם נפגע תוך כדי תיקון דרך? ואולי הורדת הגלגל המוברג היא דווקא בגדר חריג של "פריקה". להסביר מהו החריג ולבחון מה הדין במקרה של פריקה שנעשית לשם ביצוע תיקון דרך. יש להביא את פס"ד אוסס ולבחון האם ניתן ללמוד ממנה לענייננו או שיש הבדלים?

במידה ודו אינו מכוסה ביטוחית (בגלל העדר הרשאה או חריג הפריקה) יש לבחון את עילות התביעה של דוד עפ"י פקודת הנויקין. לציין שיכול לתבוע את נטע שאולי התרשלה בנהיגתה, את בתיא אימו כאמור לעיל, אולי גם את אהוד שלא סימן טוב, ואולי יש לדוד אשם תורם בגלל נסיעתו או בגלל שלא ביקש שיעזרו לו לפרוק את הגלגל למשל.

לעניין תחזוקת הרכב יש לבחון האם יש קשר סיבתי בין הפרת תניית הבטיחות (בלמים תקינים והמשולש) יש להבחין אולי בין הבלמים למשולש לאור סעיף 15 לפקודת הביטוח. יש גם לשאול האם

העובדה שהבלמים היו לא תקינים היא הגורם לתאונה בסופו של דבר או שהיה ניתוק עקב העצירה והמסמרים. יש לבחון זאת לגבי כ"א מהנפגעים). מה הנפקות המשפטית של הניתקות הגלגלי? לגבי החני עצמה אין נפקות אם עמד במקום מותר או אסור כי שניהם מכוסים בסופו של יום מה גם שכאן לא הייתה ברירה והרכב "נתקע" בגלל המסמרים (או הבלמים).

פעולת איבה – האירוע נבע כתוצאה ממסמרים על הכביש שאפשר והם פעולת איבה. יש לדון על מי נטל הראייה בעניין זה, בנתוני השאלה נאמר שהדבר לא היה ברור אם מדובר בפעולת איבה. יש לדון האם היה קשר סיבתי עובדתי ואו משפטי בין המסמרים (פעולת האיבה) לבין התאונה. יש להבחין בין הנפגעים השונים שכן אפשר וכוח זר התערב (פגיעת נטע) וניתק את הקש"ס. ייתכן שיש להבחין בנייתוק הקשר בין הפגיעה בדוד גיאבר ואהוד שכל אחת מאופיינת בסוג שונה של פגיעה.

גיאבר - יש לבחון ממספר זוויות א) מעמדו של גיאבר האם הוא משתמש ברכב בעת התיקון? או שהוא נוסע שכן העצירה והתיקון היא חלק ממטרת הנסיעה ומהמשכה או שגיאבר הוא הולך רגל שכן נותק הקשר עם הנסיעה. הנפקות שיש למעמדו דהיינו האם יתבע רק את הביטוח של דוד (כנוסע) או שמדובר בתאונה מעורבת (סעיף 3 ב) או שיתבע רק את נטע (אם הוא הולך רגל).

ב) גיאבר הינו פלסטיני תושב השטחים או "האיזור" כהגדרתו בסעיף 2(א1) לחוק הפלתי"ד. המשמעות שהוא לכאורה לא יהיה זכאי בפיצוי עפ"י חוק הפלתי"ד. לפיכך יש לבחון את האפשרויות לתביעה עפ"י פקודת הנויקין. למעשה גיאבר יכול לתבע את כל המעורבים: בתיה (לא דאגה לתחזוקת הרכב) דוד (נהג ברכב לא תקין, בלי הרשאה - יש נפקות שכן אם לא היה נוסע אז הייתה נמנעת התאונה) אהוד (לא סימן טוב לנטע) נטע (התרשלה בנהיגה) זאב (התיר לנטע לנהוג שלא כדין).

ג) לבחון האם גיאבר היה מכונאי רכב והתיקון הוא חלק מעבודתו ואז הוא נחשב איש מקצוע, מאידך הוא הרבה שנים כבר לא עוסק במקצוע זה אלא הוא מדריך טיולים. מצד שני יכול להיות שגם עזרה בתיקון הרכב זה חלק מתפקיד מדריך טיולים ואולי זו תאונת עבודה שכן גיאבר עבד כמדריך טיולים בתשלום ואז זכאי לפיצוי במישור של תאונת עבודה. האם היה על גיאבר לאתר את המסמרים /או להזהיר את דוד מנסיעה באיזור שעלולים להיות בו מסמרים כחלק מהיכרותו המצויינת את המקום הן כתושב והן כמדריך טיולים שקיבל תשלום על כך והנפקות לעניין אשמו התורם.

בנוסף, יש להזכיר את חוק הנויקין האזרחיים (אחריות המדינה) תשי"ב – 1952 אשר מתייחס לפגיעות "בשל נזק שנגרם באיזור כתוצאה ממעשה שנעשה ע"י צה"ל" סעיף 5א ולבחון האם הוא רלבנטי לעניינינו.

אהוד – צריך לבחון את מעמדו של אהוד האם הוא נוסע משתמש או הולך רגל בעת הסימון. כלומר לבדוק האם זה חלק מתיקון דרך או שזו פעולה עצמאית של הולך רגל או שזה חלק מהמשך הנסיעה והוא עדיין נחשב כנוסע ברכב והנפקות לעניין הגורם שייתבע. צריך להדגיש כי אהוד לא נפגע כתוצאה ממגע פיזי עם כלי הרכב לדון בעניין ולציין שאין צורך במגע פיזי עם כלי רכב. חשוב להדגיש כי

פגיעתו של אהוד (התקף לב) היא פגיעה פיזית ולכן אין קשר להלכת אלסוחה אשר מדברת על פגיעה נפשית.

נטע - לנטע אין רישיון מתאים האם חל עליה סעיף 37(3) לחוק הפלתי"ד או לא? האם לנטע יש הרשאה מזאב לנהוג ברכב? האם בכלל זאב יכול להתיר שימוש ברכב? האם לנסיבות המיוחדות של זאב שהוא חולה בדרך לבי"ח יש נסיבות שונות? אולי אפילו נראה את נטע מחוייבת לעזור לזאב מכוח חוק לא תעמוד על דם רעך, שיקולי מדיניות בעד ונגד הכנסתה של נטע לכיסוי ביטוחי. האם נטע יכולה להסתמך על סעיף 7א לחוק הפלתי"ד במובן זה שהיא לא הייתה בצבע ולא ידעה שצריך רישיון נהיגה מיוחד ואולי חשבה שזה שיש לה רישיון אזרחי מתאים וזאב מרשה לה והוא נוסע איתה אז זה בסדר. יש להדגיש את מעמד המדינה בתאונת דרכים שהיא אינה חייבת בביטוח שכן היא גוף גדול. (אולי זה אפילו פתח לחשיבה יצירתית במיוחד שהמדינה לא תהנה ממה שחברת ביטוח יכולה להנות בטענה להעדר רישיון, שכן המדינה לא משלמת לעצמה פרמיות ולכן אין טענה שהיא מפסידה בגלל שלא היה לנהג רישיון ובמקרה שלנו גם אין מקום להעניש את נטע) צריך לציין שנטע נהרגה ותלויה (זאב בעלה) זכאי לפיצוי מקרנית במידה ואין לה ביטוח, בניגוד למצב שבו נטע רק הייתה נפצעת שאז לא הייתה זכאית לכך. אם לא מדובר בתאונת דרכים את מי נטע (או עזבוניה) יכולים לתבוע על פי פקודת הנזיקין (אהוד שלא סימן היטב, דוד שנהג בחוסר זהירות ועלה על המסמרים המדינה שלא דאגה לכך שלא יהיו מסמרים על הכביש או שתהיה תאורה טובה.

זאב - יש להתייחס הן למעמדו כתלוי של נטע כדלעיל, והן לגביו נזקיו האישיים הפיזיים והנפשיים שראה את נטע נהרגת לידו. לגבי שאלת הביטוח בהנחה שזאב יודע שאסור לנטע לנהוג ברכבו האם יש כך נפקות? האם זה שולל את הפיצוי עבורו? סעיף 7(6) לחוק הפלתי"ד. האם הנסיבות המיוחדות גורמות לכך שזאב אולי חשב שכן יהיה מותר לנטע לנהוג שהרי יש לה רישיון והוא חולה? אם אין כיסוי לפי חוק הפלתי"ד לדון את מי זאב יכול לתבוע. לגבי נזקיו הנפשיים פה אולי כן יש מקום להחיל את הלכת אלסוחה שכן נטע הייתה ליד זאב בעת מותה וזה קרבה רצינית ביותר. אמנם במבחן נאמר שזאב נפצע והיה אפשר להסיק שפגיעה זה רק עניין פיזי (בשפה "המשפטית" פגיעה זה גם פגיעה נפשית) אבל מי שהתייחס קיבל בונוס. בנוסף, יש לציין כי זאב היה חייל בעת שירותו הצבא ולכן הוא יכול לתבוע את קצין התגמולים ככל חייל שנפגע בעת שירותו הצבאי.

המדינה - לגבי המדינה יש לציין א) את נושא הביטוח שהמדינה אינה מחוייבת לערוך ביטוח ב) את העובדה שאינה אחראית באחריות שילוחית לתאונה שגרמה נטע אם היא נעשתה בתום לב אבל מצד שני היא אחראית לרשלנות (סעיף 2 לחוק הנזקין האזרחיים הני"ל. ג) אחריות אפשרית ברשלנות לנוכח המסמרים שפוזרו על הרצפה שהיה חשוך מדי ולכן אהוד נאלץ לעמוד עם הפנס.